

כניסת שבת: 19:10
יציאת השבת: 20:16
לדעת ר"ת: 20:48

אורי וישעי

בסימן טוב ובשעת ברכה,
איש חודש סיון יהיה בע"ה ביום
השישי המולד יהיה ביום רביעי
בשעה 14 ו-12 דקות ועשרה חלקים

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים ז"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה 050-6229335 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

עטרת פז

שנינו במדרש רבא, חיבה גדולה חיבבן הקדוש ברוך הוא לישראל, שעשאן דגלים, שנתן לכל שבט ושבט דגל משלו בצבע האבן שהיתה משובצת בחושן המשפט על לבו של אהרן הכהן, וכך כל שבט היה ניכר למרחוק, וידעו שזהו שבט ראובן, וזהו שבט שמעון, וכן על זה הדרך. וכל זאת מתוך חיבה לישראל, שנאמר "הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה", דגלי עם ישראל היו עלי לאהבה.

ובכלל זה שהיו ישראל מצוינים בעזרת הדגלים, נכלל כל סדר הליכתם ונשיאת ארון הברית, שהיה הכל בצורה מסודרת ומאורגנת להפליא, כשהם עם הבהמות שאיתם וכל משאם, והילדים אשר חנן ה' אותם, כולם היו צועדים וחונים תמיד בצורה מסודרת ומופתית, כמו שנאמר "איש על דגלו באותות", שהיה סדר הליכתם לאות ומופת לכל העמים, עד שאמרו רבותינו, שאומות העולם היו מביטים בהם בישראל ותמהים ואומרים, "מי זאת הנשקפה כמו שחר". ואף בלעם הרשע הביט בעם ישראל ויצאה עינו כנגדם, בראותו את הסדר שהיה בעם ישראל לשבטיו, כמו שנאמר "וירא את ישראל שכן לשבטיו", כל שבט ושבט במקומו, בצבע דגלו, עד שנתפעם בלעם ואמר, מי יוכל ליגע באלה.

כל הדברים הללו באו ללמד אותנו דרך חיים של יהודי בעבודת ה' ובכל דרכיו, כי כל סדר חייו של האדם חייב להיות מתוכנן ומסודר על פי תכנית מסודרת, לפי מה שתיכנן כל אדם לעצמו, וכאשר מצליח לעמוד במטרות שהעמיד לעצמו, ידע כי הוא הולך בדרך הנכונה בעבודת ה', ועדיו לגדולות. אבל בהעדר סדר ותכנית נכונים, עלולים חלילה כל עניני הקדושה, ואפילו הגדולים ביותר להשתבש ח"ו.

אמרו בגמרא, משורר ששיער חייב מיתה, והכוונה בזה, כי כל אחד בבית המקדש היה לו תפקיד מיוחד, הלוי היה מנגן ומשורר בבית המקדש, והכהן היה ממונה לשמור על פתח בית המקדש, ואם מי מהם! היה מעונין ובא להחליף את התפקידים, היה מתחייב מיתה, וכל כך למה, מפני שחרג זה מן הסדר הנכון בעבודת ה', וכל חריגה, עלולה להיות משמעותית וקריטית. עם ישראל זכו לקבל את התורה, בזכות "ויחן שם ישראל נגד ההר", שלשון "ויחן" הוא לשון יחיד, ללמדנו שהיו כולם כאיש אחד בלב אחד, שהיה שלום ביניהם. והכוונה בזה, שכשיש סדר בעם ישראל, והכל בא בצורה מסוכמת ונכונה ביניהם, ואין איש נכנס לתחום רעהו, אזי הם מצליחים בעבודת ה', מה שאין כן כשהכל מתנהל בצורה "זורמת", בלי תכנון נכון, וסדר וחשיבה, שאז אי אפשר שיצליחו בעבודת ה', ובכלל בחיים נכונים ותקינים.

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני" (א, א) בשלשה דברים ניתנה תורה באש במים ובמדבר. הקו האופייני של עם-ישראל הוא זה, שמיום היותו לעם גילה תמיד מסירות-נפש בעד תורתו ואמונתו. בני-ישראל הלכו אל הגרדומים ומוקדות-האש, נתנו צוואריהם לשחיטה, קפצו לתוך הים ומסרו את חייהם - כל אימת שהכריחו אותם רשעי האומות לבגוד בתורתם ובאמונתם..

כח זה ותכונה זו של עם-ישראל באו לידי גילוי עיקרי בשלשה מאורעות של דברי-ימי-העם. אברהם, אבי האומה, נזרק לכבשן-האש בעד אמונתו הטהורה אשר הפיץ בקרב בני-האדם, ובוה נטע את הכח של מסירות-נפש בבניו אחריו. ואם היה זה צעד של יחיד נעלה מורם-מעם, הרי בא המאורע השני של קריעת ים-סוף - שאז קפץ עם שלם אל תוך הים הסוער, לפי ציווי הא-ל - "ויסעו". אם היה זה רק נסיון של-רגע, הרי בא המאורע השלישי, כאשר בני-ישראל הלכו למדבר-שממה שורץ חיות רעות ונחשים ועקרבים, ללא מזון ומים, לתקופה ממושכת - רק מתוך אהבתם ומסירותם לא-להים ולנביאו, כפי שאמר הכתוב: "זכרתי לך חסד נעורידך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיהו ב, ב).

הודות לשלשת הנסיונות הללו, של "אש" הכבשן, "מים" של ים-סוף וה"מדבר" שבו הלכו בני-ישראל תוך מסירות-נפש בעד דבר ה' א-להים - ניתנה להם התורה כקנין עולם. שלשת הנסיונות הללו הינם הנירובה הבטוחה ביותר לקיומו הנצחי של עם ישראל.

ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דיבר ה' את משה בהר סיני (ג, א)

"ואלה תולדות אהרן ומשה" ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלימדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. ביום דיבר ה' את משה - נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה. (רש"י).

הקשה בעל חידושי שמואל, לכאורה, מה יוצא לנו בזה שביום זה דווקא לימדן תורה, ולאִיזה צורך השמיעה לנו זאת התורה.

ונראה, דבנוהג שבעולם כל עמל אדם לפיהו, ואינו נותן לאחרים לעמלו ורק לבניו נותן. ולכן המלמד את בן חבירו תורה, שנותן מעמלו לאחרים נחשב כאילו ילדו.

לכך הדגישה התורה את עמלו של משה רבנו, שאפי' ביום זה שדיבר ה' את משה לימד את בני אהרן תורה, לפיכך נחשב בניו כיון שלא הקפיד על עמלו.

"ראשי אבות"

- מסכת אבות (פ"ה מ"ז)

"שְׁבַע דְּבָרִים בְּגֻלָּם וְשֶׁבַע בְּחֻקֵּי כּו'. בעל תפארת ישראל מקשה על מאמרם ז"ל "שבעה דברים בגלם וכו' הרי לכתחילה יש לומר תחילה שבעה דברים בחכם ולאחר מכן שבעה בגלם, וכידוע ע"פ תהלים (קיט, קל) "פתח דבריך יאיר", דהיינו שלעולם צריך להתחיל בדבר טוב (כמו בקריאת התורה וכו'). ומקשה עוד, מדוע התנא פירש רק את המעלות של החכם ואינו מפרש בענין הגולם כלל? ומתריך כדרכו כי הגולם הראשון הוא במעלה יתירה מן החכם, כי החכם הוא שיש בו כל אלו המעלות רק שיודע בעצמותו שהוא "חכם" עם כל אלו המעלות והוא נחשב בעיניו לרוב חכמתו, והוא כמתהלל ברוב חכמתו, וגם חכם בגימטריא חיי"ם, רוצה לומר שהוא יודע שהוא חי עם כל המעשים אשר יעשה. מה שאין כן זה הגולם אינו כן, גלם גימטריא חכמה, על דרך והחכמה תחיה את בעליה (קהלת ז, יב), מכאן צריך לומר שבכל מעשיו אשר יעשה (הגולם) ועם כל המדות יודע שאינו עושה מעצמו ומכחו מאומה, כי אם בקבלת הכח והחכמה מן הבורא ית"ש, ונחשב בעיניו לגולם שאין בו דעת ושכל כלל, לכן הקדים התנא את הגולם, ודו"ק.

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך

הליכות מלכי

ימי הספירה

פשט המנהג בכל תפוצות ישראל, להיות נעורים בליל חג השבועות ולעסוק בתורה, עד עלות השחר, וכמו שכתוב בזוהר הקדוש; חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה הזאת, והיו עוסקים בתורה, ואומרים: בואו לנחול מורשה קדושה לנו ולבנינו בשני העולמות. וכן אמרו עוד בזוהר הקדוש: כל אלו שמתקנים התיקון בלילה הזאת ושמחים בו, כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזיכרונות, והקדוש ברוך הוא מברך אותם בשבעים ברכות וכתרים של עולם העליון.

איתא בפרקי דרבי אליעזר, רבי פינחס אומר, ערב שבת עמדו ישראל בהר סיני, ערוכים האנשים לבד והנשים לבד, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור לבנות ישראל אם רוצות לקבל את התורה, שדרכם של האנשים ללכת אחר דעתן של הנשים, שנאמר (שמות יט.) כה תאמר לבית יעקב, אלו הנשים, ותגיד לבני ישראל, אלו האנשים, וענו כולם פה אחד, כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. ובאותו יום ישנו בני ישראל עד שתי שעות ביום (דהיינו בערך עד השעה שבע בבוקר), ויצא משה למחנה ישראל והיה מעורר אותם משנתם, אמר להם, עמדו משינתכם, כבר בא החתן ומבקש את הכלה וממתין לה כדי לתת להם את התורה.

ומכיוון שבעת קבלת התורה היו ישראל נרדמים כל הלילה, והוצרך הקדוש ברוך הוא להעירם, לכן צריכים לתקן הדבר על ידי שנעמוד על המשמר בלילה הזה ולעסוק בתורה.

נשאל מרן רבנו יוסף חיים זי"ע, האם ראוי לנשים ללמוד סדר הלימוד של ליל חג השבועות וליל הושענא רבה, או לא. והשיב, שהנהוג בביתו הוא, שהנשים אין אומרות הלימוד של ליל חג השבועות, והן ישנות. ואף על פי שהן נשים חכמניות ולמדניות, ודרכן ללמוד תהילים בכל יום, וגם יש להם לימוד קבוע, מכל מקום, על פי הקבלה אין הדבר טוב לנשים להישאר ערות בליל חג השבועות כלל, וגם הביא לכך סמך מדברי הזוהר הקדוש, וכן כתב מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א, אבל ליל הושענא רבה אינו בכלל זה, וטוב לנשים להישאר ערות באותו הלילה כדין הגברים, אבל בליל שבועות לא.

נכון ללמוד עם הציבור "התקון" שנדפס בספר "קריאי מועד" – תיקון ליל שבועות, שנסדר ונתקן על פי דברי המקובלים, ומכל מקום מי שחשקה נפשו לעסוק בלימוד גמרא ופוסקים, יש לו על מה שיסמוך, אבל אם רוב הציבור קוראים את התיקון, אין ראוי לפרוש מהם כלל.

רבי לוי יצחק מברדיטשב עמד פעם בחג-שבועות וטען כדרכו לפי רבון העולם ואמר:

"רבנו של עולם! בראש-השנה אתה בחינת מלך ושופט, ואפילו כשאתה רוצה למחול על כבודך אין אתה יכול, שהרי "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול". אבל כהיום הזה, בחג-השבועות, זמן מתן תורתנו, הרי אתה בחינת רב, והיום אתה יכול למחול לנו את כל החטאים והעוונות, שהרי "רב שמחל על כבודו כבודו מחול..."

עיירות רבות ניסו לשכנע את הגאון רבי חיים סולובייצ'יק לשכון בעירם ולקבל לידיה את כתר רב העיר, אך ללא הצלחה. רבי חיים שעיקר כוחו היה בלמדנות עצומה תוך התמדה בלתי רגילה, לא רצה לקבל על עצמו עול של רב עיר שחייב להתעסק בפרטים קטנים למכביר. אולם כשפנו אליו עסקני העיר בריסק, העיר בה כיהן אביו הגאון בעל 'בית הלוי' כרב העיר, על מנת שיתמנה במקום אביו שנפטר, לא יכל רבי חיים לסרב. אולם כבר בפגישתו הראשונה עם פרנסי העיר ועסקניה, נתן רבי חיים רשימה של תנאים אותם הוא דורש לפני התמנותו כרב העיר, כשבראש הרשימה הציב תנאי לפיו הוא אינו מתכוון להתעסק בפסיקה הלכה למעשה, אלא בזאת ימשיך הדיין רבי שמחה זעליג שהיה תלמיד חכם עצום, וכבר בתקופת ה'בית הלוי' היה מופקד על ההוראות ההלכתיות הלכה למעשה.

יום אחד עבר רבי חיים ליד מושב בית הדין, וראה שיצאה משם אשה עם תרנגולת שחוטת בידה. רבי חיים שידע כי הדיין, רבי שמחה, לא נמצא בעיר, חש כי כעת מוטלת עליו אחריות לוודא כי השאלות ההלכתיות מקבלות תשובה הולמת, וביקש מהאשה לראות את השאלה בעוף. הרב הפך את התרנגולת מכל עבר ולא ראה שום שאלה בעוף שבידיו. הוא שאל את האשה מדוע הביאה את העוף לרבני העיר, ואיזו שאלה מצאה בו. האשה ענתה כי היא בסך הכל שליחה של בעלת הבית שלה שציוותה עליה לקחת את העוף, שהתעוררה עליו שאלה, לבית הדין, על מנת שאחד הרבנים יענה לה האם העוף כשר אם לאו. רבי חיים ביקש מהאשה להתלוות אליו פנימה בחזרה. רבי חיים שאל את הדיינים מה ראו בשאלה ומה ענו עליה. הדיינים ענו כי לא מצאו כל שאלה בעוף, ועל כן מן הסתם הורו כי אין שום חשש באכילתו. אז פנה רבי חיים אל האשה ואמר לה להביא את העוף השני שמונח על השלחן בבית גבירתה, המשרתת יצאה במהירות מהבית וחזרה לאחר כמה דקות מתגשפת כשבידה עוף אחר. רבי חיים העביר את העוף לידי הדיינים וביקש מהן לחפש כעת האם ישנה שאלה בעוף זה ומה דינו. הדיינים המופתעים ראו מיד כי על העוף הזה אכן ישנה שאלה קשה וכי לא ניתן כלל להתיר את העוף. כל הנוכחים הביעו מיד את התפעלותם מרוח הקודש של הרב, שחזה כי על השולחן בבית בו עובדת המשרתת ישנו עוף אחר עם שאלה.

אולם רבי חיים שהבחין בתגובות מסביב הסביר לנוכחים כי הדבר אינו מופת, אלא חשיבה ישרה ותו לא: "מכיר אני את הגבירה אצלה עובדת משרתת זו. הגבירה אינה טיפשה, והיא יודעת מתי יש לשאול את הרב ומתי אין צורך בדבר. כעת לאחר שראיתי כי שלחה את המשרתת עם עוף שאין בו שום שאלה כלל, הבנתי כי כנראה היו שני עופות על השולחן בבית, והמשרתת היא שטעתה בעוף".

רבי חיים שרצה להרגיע את אווירת ההתפעלות מסביב מרוח הקודש שלכאורה התגלתה בו, גרם להתרגשות גדולה מסביב כשכולם מצטטים את דברי חז"ל ש"חכם עדיף מנביא", שכן חכמתו של הרב הצילה את המשפחה מאכילת טריפה